

[Etusivu](#) > ... > [Oikeudenkäyntimenettelyt](#) > [Siviilioikeudelliset Menettelyt](#) > [Minkä Valtion Tuomioistuin On Toimivaltainen?](#) > [Germany](#)

Minkä valtion tuomioistuin on toimivaltainen?

Sisällön tuottaja:

European Judicial Network
(in civil and commercial
matters)

Saksan tuomioistuinten kansainvälinen toimivalta määräytyy joko asiaa koskevien Euroopan unionin säädösten tai kansainvälisen siviiliprosessioikeuden (ml. kansainväliset sopimukset) nojalla. Tässä vastataan ainoastaan kansallista toimivaltaa koskeviin kysymyksiin.

1 Onko otettava yhteyttä yleiseen siviilituomioistuimeen vai erityistuomioistuimeen (esimerkiksi työtuomioistuimeen)?

Saksassa yksityisoikeudellisia riita-asioita käsitellään sekä siviilituomioistuimissa (*Zivilgericht*), jotka ovat osa yleistä tuomioistuinjärjestelmää, että työtuomioistuimissa (*Arbeitsgericht*), jotka ovat osa erityistuomioistuinjärjestelmää.

Työtuomioistuimet ovat toimivaltaisia kaikissa työntekijöiden ja työnantajien välisissä yksityisoikeudellisissa riita-asioissa sekä työmarkkinaosapuolten välisissä riita-asioissa. Työtuomioistuinten muu toimivalta käy ilmi työtuomioistuinlain (*Arbeitsgerichtsgesetz*) 2-3 §:stä. Ne ovat työtuomioistuinlain 5 §:n 1 momentin toisen virkkeen mukaan toimivaltaisia myös työntekijään rinnastettavien henkilöiden ja heidän toimeksiantajiensa välisissä riita-asioissa. Kaikki muut yksityisoikeudelliset riita-asiat kuuluvat siviilituomioistuinten toimivaltaan.

2 Jos yleinen tuomioistuin on toimivaltainen (ts. asian käsittely kuuluu tällaiselle tuomioistuimelle), miten saan selville, mihin tuomioistuimeen minun on otettava yhteyttä?

2.1 Onko olemassa alempia ja ylempiä yleisiä siviilituomioistuimia (esim. käräjäoikeus ja hovioikeus)? Jos on, mikä tuomioistuin on toimivaltainen minun asiassani?

Ensimmäisen asteen siviilituomioistuimia ovat erityisesti käräjäoikeudet (*Amtsgericht*) ja osavaltion alioikeudet (*Landgericht*).

1. Käräjäoikeuksilla on periaatteessa asiallinen toimivalta yksityisoikeudellisissa riita-asioissa, kun riita-asian kohteen arvo on enintään 5 000 euroa ja kun *Landgericht*-alioikeudella ei ole yksinomaista asiallista toimivaltaa (oikeuslaitoslain (*Gerichtsverfassungsgesetz*) 23 §:n 1 momentti).

Riita-asian kohteen arvosta riippumatta käräjäoikeuksilla on lisäksi yksinomainen asiallinen toimivalta seuraavasti (ks. oikeuslaitoslain 23 ja 23 a §):

Käräjäoikeuksilla on yksinomainen asiallinen toimivalta riita-asioissa, jotka koskevat asuinhuoneistojen vuokraamiseen tai tällaisen vuokrasuhteen voimassaoloon perustuvia vaateita (oikeuslaitoslain 23 §:n 2 momentin a kohta).

Lisäksi käräjäoikeuksilla on yksinomainen asiallinen toimivalta perheoikeudellisissa asioissa ja hakemusasioissa (oikeuslaitoslain 23a §:n 1 momentin ensimmäisen virkkeen 1 ja 2 kohta).

Käräjäoikeuksien muu yksinomainen toimivalta perustuu oikeuslaitoslain 23 §:n 2 momentin b–d ja g kohtaan (matkustajien ja majoittajien, kuljettajien, laivurien tai maastalähtövirkaillijoiden välille lähtösatamissa syntyvät riidat, jotka koskevat majoituskuluja, matkustajien ja heidän omaisuutensa kuljetuskuluja sekä omaisuuden katoamista tai vahingoittumista, sekä matkustajien ja käsityöläisten välille matkustamisen takia syntyvät riidat; asuinhuoneistolain (*Wohnungseigentumsgesetz*) 43 §:n 2 momentissa tarkoitetut riita-asiat; toimivalta on yksinomainen; riistavahinkoja koskevat riidat; vaateet, jotka liittyvät kiinteän omaisuuden luovutuksen yhteydessä syytinki- tai kiinteistöeläkesopimukseen (*Leibgedingsvertrag*, *Leibzuchtvertrag*, *Altenteilsvertrag* tai *Auszugsvertrag*).

2. *Landgericht*-oikeudet ovat toimivaltainen ensimmäinen oikeusaste kaikissa sellaisissa yksityisoikeudellisissa riita-asioissa, joita ei ole ohjattu käräjäoikeuksiin (oikeuslaitoslain 71 §:n 1 momentti), ja erityisesti, kun riita-asian kohteen arvo ylittää 5 000 euroa.

Landgericht-oikeudella on yksinomainen asiallinen toimivalta riita-asian kohteen arvosta riippumatta asioissa, joista säädetään erityisesti oikeuslaitoslain 71 §:n 2 momentissa. Niillä on yksinomainen asiallinen toimivalta muun muassa

- viranomaisten vastuuta koskevissa kanteissa,
- vahingonkorvauskanteissa, jotka johtuvat pääomamarkkinoita koskevien tietojen virheellisyydestä tai puuttumisesta
- ja riidoissa, jotka koskevat siviililain (*Bürgerliches Gesetzbuch*) 650b §:ssä tarkoitettujen rakennuttamissopimusten yhteydessä tilaajan oikeutta määrätä muutoksista ja tästä seuraavaa rakennusyrityksen vaatimusta muuttaa maksettavaa korvausta.

Landgericht-oikeuksien yksinomainen asiallinen toimivalta, jota sillä on muilla osa-alueilla, perustuu liittovaltion lakien muihin säännöksiin, esimerkiksi teollisoikeuksien alalla (ks. esim. tavaramerkkilain (*Markengesetz*) 140 §:n 1 momentti).

Landgericht-oikeuksiin voidaan lisäksi perustaa kauppa-asioita käsitteleviä jaostoja (oikeuslaitoslain 93 §). Niillä on toimivalta oikeuslaitoslain 95 §:ssä tarkoitetuissa kauppa-asioissa. Asian käsittely kauppajaostossa edellyttää, että joku asianosaisista on sitä pyytänyt (oikeuslaitoslain 96 §:n 1 momentti ja 98 §:n 1 momentin ensimmäinen virke).

Oikeuspaikan vahvistamista koskeva laki (*Justizstandort-Stärkungsgesetz*, *Bundesgesetzblatt* 2024 I nro 302), joka tuli voimaan 1. huhtikuuta 2025, antaa osavaltioille myös mahdollisuuden antaa *Oberlandesgericht*-oikeuden (osavaltion ylioikeus) toimia tietyissä laissa mainituissa kauppaoikeudellisissa siviiliasioissa ensimmäisenä oikeusasteena (ks. oikeuslaitoslain 119 b §:n 1 momentti). Jos asianosaiset niin sopivat, osavaltion ylioikeus voi tällöin käsitellä ensimmäisenä oikeusasteena riita-asioita, joissa kohteen arvo ylittää tietyn rahamäärän.

2.2 Alueellinen toimivalta (Onko kaupungin A vai B tuomioistuin toimivaltainen minun asiassani?)

2.2.1 Alueellisen toimivaltaisuuden pääsääntö

Saksassa sovelletaan siviiliprosessilakiin (*Zivilprozessordnung*) sisältyvien toimivaltaa koskevien säännösten (12–18 §) mukaisesti periaatetta, jonka mukaan alueellinen toimivalta määräytyy vastaajan kotipaikan mukaan (12 §). Jos henkilöllä ei ole kotipaikkaa, alueellinen toimivalta määräytyy Saksassa olevan asuinpaikan mukaan, tai jos sellaista ei ole, viimeisimmän asuinpaikan mukaan (siviiliprosessilain 16 §). Oikeushenkilön osalta se määräytyy sääntömääräisen kotipaikan mukaan (siviiliprosessilain 17 §).

2.2.2 Poikkeuksia pääsäännöstä

2.2.2.1 Missä tapauksissa voin valita vastaajan asuinpaikan tuomioistuimen (pääsäännön mukaan määräytyvä tuomioistuin) ja jonkun muun tuomioistuimen välillä?

Tietyissä kannetyypeissä kantaja voi vaihtoehtoisesti valita toimivaltaiseksi tuomioistuimeksi (erityinen, ei-

yksinomainen toimivalta) muun kuin vastaajan kotipaikan tuomioistuimen. Esimerkkejä:

* Sopimussuhdetta ja sen voimassaoloa koskevissa riita-asioissa voidaan toimivaltaiseksi valita myös sen paikan tuomioistuin, jossa riita-asian kohteena oleva velvoite on suoritettava (suorituspaikan erityistoimivalta, siviiliprosessilain 29 §:n 1 momentti). Suorituspaikkaa koskeva sopimus on prosessin kannalta olennainen ainoastaan, kun osapuolet kuuluvat henkilöryhmään, jolla siviiliprosessilain 38 §:n 1 momentin mukaan on valtuudet tehdä toimivaltaa koskevia sopimuksia, tai kun sopimus on tehty riidan syntymisen jälkeen (vrt. kohta 2.2.2.3).

Sopimussuhteen käsitteen piiriin kuuluvat velvoitteen tyypistä riippumatta kaikki velvoiteoikeudelliset sopimukset. Tätä sovelletaan myös tapauksiin, joissa työtuomioistuin on toimivaltainen (työtuomioistuinlain (*Arbeitsgerichtsgesetz*) 46 §:n 2 momentti).

* Vahinkovastuukanteissa on toimivaltainen myös se tuomioistuin, jonka tuomiopiirissä asianomainen vahinko on tapahtunut (siviiliprosessilain 32 §).

* Tieliikennelakiin (*Straßenverkehrsgesetz*) perustuvissa kanteissa toimivaltainen on myös tuomioistuin, jonka alueella vahinkoa aiheuttanut tapahtuma eli liikenneonnettomuus on sattunut (tieliikennelain 20 §).

* Rikoksen uhri voi rikosoikeudellisen menettelyn aikana esittää tuomioistuimelle, jossa kanne on nostettu, hakemuksia vedotakseen rikokseen liittyviin varallisuus oikeudellisiin seikkoihin (rikosprosessilain (*Strafprozessordnung*) 403 ja 404 §:n mukainen adheesiomenettely).

* Tuomioistuinten alueellinen toimivalta määräytyy avioeroa koskevissa menettelyissä perhe- ja hakemuskäyttöasioissa noudatettavasta menettelystä annetun lain (*Gesetz über das Verfahren in Familiensachen und in den Angelegenheiten der freiwilligen Gerichtsbarkeit*) 122 §:n mukaan. Sen mukaan alueellinen toimivalta on yksinomaisesti sillä käräjäoikeuden jaostona toimivalla perheasiain tuomioistuimella (*Familiengericht*), jonka tuomiopiirissä toisen puolison ja puolisoitten yhteisten alaikäisten lasten vakinainen asuinpaikka (paikka, johon heidän elämänsä keskittyy) on. Jos tällaista kaikkien yhteisten alaikäisten lasten vakinaista asuinpaikkaa ei ole asian vireilletulon hetkellä (hakemuksen tiedoksi), asiassa on yksinomaisesti toimivaltainen se perheasiain tuomioistuin, jonka tuomiopiirissä toisella puolisoilla ja osalla puolisoitten yhteisistä alaikäisistä lapsista on vakinainen asuinpaikka, edellyttäen, että yhteisiä lapsia ei vakinaisesti asu toisen puolison kanssa.

Jos toimivaltaa ei voida määrittää edellä mainitulla perusteella, yksinomaisesti toimivaltainen on se perheasiain tuomioistuin, jonka tuomiopiirissä aviopuolisoilla on viimeksi ollut vakinainen yhteinen asuinpaikka, edellyttäen että toisen aviopuolison vakinainen asuinpaikka on asian vireilletulon hetkellä (ks. edellä) siellä edelleen. Jos näin ei ole, ratkaiseva peruste on vastaajan vakinainen asuinpaikka, jos hänellä sellainen on Saksassa; jos ei ole, ratkaiseva peruste on hakijan vakinainen asuinpaikka.

Jos toimivaltaa ei voida määrittää vielä tälläkään perusteella, yksinomaisesti toimivaltainen on Berlin-Schönebergin käräjäoikeuteen kuuluva perheasioita käsittelevä tuomioistuin.

* Tuomioistuinten alueellinen toimivalta määräytyy elatusasioissa perhe- ja hakemuskäyttöasioissa noudatettavasta menettelystä annetun lain 232 §:n mukaan. Avioeroasian ollessa vireillä yksinomainen toimivalta puolison ja lasten elatuksen osalta on sillä tuomioistuimella, jossa avioliittoasia on tai on ollut ensimmäisessä oikeusasteessa vireillä.

Jos avioeroasia ei ole tai ei ole enää vireillä, alaikäisen lapsen tai vastaavassa asemassa olevan lapsen elatusasiassa on yksinomainen toimivalta sillä tuomioistuimella, jonka tuomiopiirissä lapsella tai sillä vanhemmista, jolla on oikeus toimia alaikäisen puolesta, on vakinainen asuinpaikka. Tämä ei koske lapsen tai vanhemman ulkomailla olevaa vakinaista asuinpaikkaa.

Kaikissa muissa elatusasioissa (esim. lastenlasten, vanhempien tai yksinhuoltajaäitien elatusasioissa) sovelletaan yleisiä säännöksiä, eli ratkaiseva peruste on vastaajan vakinainen asuinpaikka. Joissakin erityistapauksissa oikeuspaikka voidaan vaihtoehtoisesti valita perhe- ja hakemuskäyttöasioissa noudatettavasta menettelystä annetun lain 232 §:n 3 momentin toisen virkkeen mukaisesti (nro 1: kun kyseessä on vanhemman toista vanhempaa vastaan esittämä kanne, joka koskee avioliittoon perustuvaa elatusvelvollisuutta, tai siviililain 1615l §:ään perustuva kanne, voidaan valita tuomioistuin, jossa lapsen elatusta

koskeva ensimmäisen oikeusasteen menettely on vireillä; nro 2: kun kyseessä on lapsen kante, jolla pyritään saamaan molemmat vanhemmat täyttämään elatusvelvollisuutensa, voidaan valita tuomioistuin, joka on toimivaltainen käsittelemään toista vanhempaa vastaan nostetun kanteen; jos vastaajalla ei ole oikeuspaikkaa Saksassa, voidaan oikeuspaikaksi valita kantajan vakinaisen asuinpaikan tuomioistuin).

* Sama pätee perhe- ja hakemuslainkäyttöasioissa noudatettavasta menettelystä annetun lain 152 §:n mukaan myös huoltajuutta ja tapaamisoikeutta koskeviin menettelyihin, joista säädetään seuraavaa: Jos avioero on vireillä, sama tuomioistuin on näissäkin menettelyissä toimivaltainen. Jos avioeroasiaa ei ole vireillä, ratkaiseva peruste on lapsen vakinainen asuinpaikka. Toimivalta määräytyy ensi sijassa sen päivän mukaan, jona asia viedään oikeuteen.

* Hakemuslainkäyttömenettelyissä alueellinen toimivalta määräytyy hyvin erilaisten näkökohtien perusteella, sillä hakemusasioissa ei yleensä ole kyse asianosaisten välisistä kanteista, vaan ne liittyvät oikeuksien toteutumiseen.

Kun asia koskee luonnollista henkilöä, toimivalta on yleensä tuomioistuimella hänen vakinaisessa asuinpaikassaan, ellei tarvittavalla toimella ole läheisempi liityntä johonkin toiseen paikkaan. Holhousasioissa tästä säädetään perhe- ja hakemuslainkäyttöasioissa noudatettavasta menettelystä annetun lain 272 §:ssä, tahdonvastaista hoitoa koskevissa asioissa saman lain 313 §:ssä ja vapaudenmenetysasioissa saman lain 416 §:ssä.

Oikeushenkilöiden (esim. osakeyhtiö, rajavastuuyhtiö, rekisteröity yhdistys) tai niihin prosessioikeudessa rinnastettavien henkilöyhteenliittymien (esim. avoin yhtiö, kommandiittiyhtiö) osalta toimivalta määräytyy oikeuksien toteutumisesta koskevissa asioissa, kuten rekisteriasiaissa tai yhtiöoikeudellisissa menettelyissä, yhdistyksen tai yhtiön sääntömääräisen kotipaikan perusteella. Jos luonnollinen henkilö toimii yksityisenä elinkeinonharjoittajana sijoittautumispaikka on ratkaiseva. Alueellisesta toimivallasta rekisteriasioissa ja yhtiöoikeudellisissa menettelyissä säädetään perhe- ja hakemuslainkäyttöasioissa noudatettavasta menettelystä annetun lain 376 ja 377 §:ssä, joita sovelletaan tarvittaessa yhdessä osavaltion lainsäädännön kanssa.

Perintöasiassa toimivaltainen tuomioistuin on yleensä se tuomioistuin, jonka tuomiopiirissä perinnönjättäjän viimeinen vakinainen asuinpaikka oli (perhe- ja hakemuslainkäyttöasioissa noudatettavasta menettelystä annetun lain 343 §:n 1 momentti). Tietyissä tapauksissa toimivalta voi olla jollakin muulla tuomioistuimella kyseisen lain 343 §:n 2 tai 3 momentin tai 344 §:n nojalla. Tässä yhteydessä on syytä erityisesti mainita kyseisen lain 344 §:n 7 momentti, jonka mukaan perillinen, jonka vakinainen asuinpaikka ei ole perintöasiassa yleisesti toimivaltaisen tuomioistuimen alueella, voi luopua perinnöstä tai tehdä muita perimyksen liittyviä ilmoituksia siinä perintöasioissa toimivaltaisessa tuomioistuimessa, jonka tuomiopiirissä hänen vakinainen asuinpaikkansa on.

Käräjäoikeus, jonka alueella kiinteistö sijaitsee, on kiinteistörekisteriviranomaisena toimivaltainen käsittelemään kiinteistörekisteriasiaa. Kiinteistörekisteriasioissa alueellisesta toimivallasta säädetään kiinteistörekisterilain 1 §:ssä, jota tarvittaessa sovelletaan yhdessä osavaltion lainsäädännön kanssa.

2.2.2.2 Missä tapauksissa minun on valittava muu kuin vastaajan asuinpaikan (pääsäännön mukaan määräytyvä) tuomioistuin?

Jos laissa säädetään nimenomaisesti, että jokin tuomioistuin on yksinomaisesti toimivaltainen, kyseisellä tuomioistuimella on etusija kaikkiin muihin tuomioistuihin nähden, eli kante voidaan (hyväksyttävästi) nostaa ainoastaan yksinomaisesti toimivaltaisessa tuomioistuimessa. Yksinomaisesta alueellisesta toimivallasta säädetään siviiliprosessilain laissa mutta myös erityislaeissa, kuten perhe- ja hakemuslainkäyttöasioissa noudatettavasta menettelystä annetussa laissa (ks. esim. 122 §). Joitakin esimerkkejä siviiliprosessilain mukaisesta yksinomaisesta alueellisesta toimivallasta:

* Jos kante koskee kiinteistöä tai kiinteistöön verrattavaa oikeutta (esim. perittyä rakennusoikeutta), tietyissä tapauksissa alueellinen toimivalta on tuomioistuimella, jonka tuomiopiirissä riita-asian kohde sijaitsee. Tämä koskee omaisuuskaanteita ja kaanteita, jotka perustuvat kiinteistöihin liittyviin rasitteisiin, riita-asioita, jotka koskevat kiinteistöihin liittyvistä rasitteista vapautumista, omistusoikeuskaanteita, kaanteita rajankäynnin toimittamiseksi sekä jakokaanteita (siviiliprosessilain 24 §).

* Tilojen vuokrasuhteeseen tai vuokrasuhteen voimassaoloon perustuvissa riita-asioissa yksinomainen alueellinen toimivalta on tuomioistuimella, jonka tuomiopiirissä vuokratut tilat sijaitsevat (siviiliprosessilain

29a §:n 1 momentti). Tätä säännöstä ei kuitenkaan sovelleta tilapäiseen käyttöön tarkoitettuihin vuokra-asuintiloihin (loma-asuntoihin, hotellihuoneisiin jne.), yksittäisille vuokralaisille tarkoitettuihin kalustettuihin tiloihin eikä virkatoimintaan tarkoitettuihin taloihin ja tiloihin (siviiliprosessilain 29 a §:n 2 momentti).

* Saksassa sijaitsevan laitoksen omistajaa vastaan nostetuissa kanteissa, joissa haetaan korvausta ympäristövaikutuksesta johtuvasta vahingosta, on yksinomaisesti toimivaltainen tuomioistuin, jonka tuomiopiirissä laitokseen liittyvä ympäristövaikutus tapahtui (siviiliprosessilain 32a §).

* Vahingonkorvauskanteissa, jotka perustuvat julkisia pääomamarkkinoita koskevien tietojen antamisen laiminlyöntiin tai virheellisten tai harhaanjohtavien tietojen antamiseen taikka arvopapereiden ostoa ja merkintää koskevan lain (*Wertpapiererwerbs- und Übernahmegesetz*) mukaisesti tehtyyn tarjoukseen perustuvan sopimuksen täytäntöönpanoon, yksinomainen toimivalta on asianomaisen arvopapereiden liikkeeseenlaskijan, asianomaisen muita omaisuuseriä koskevan tarjouksen tekijän tai kohdeyhtiön kotipaikan tuomioistuimella, jos kotipaikka on Saksassa, ja liikkeeseenlaskija, tarjouksen tekijä tai kohdeyhtiö on vähintään kanssavastajana (siviiliprosessilain 32b §).

* Maksusuoritusmääräystä koskevassa menettelyssä yksinomaisesti toimivaltainen on kärjäoikeus (*Amtsgericht*), jonka tuomiopiirissä hakijalla on yleinen oikeuspaikka eli yleensä kotipaikka tai, jos kyseessä on oikeushenkilö, sääntömääräinen kotipaikka (siviiliprosessilain 689 §:n 2 momentin ensimmäinen virke). Jos hakijalla ei ole Saksassa yleistä oikeuspaikkaa, yksinomaan toimivaltaisena tuomioistuimena toimii Weddingin kärjäoikeus Berliinissä. Tätä sovelletaan myös, jos muissa säännöksissä määrätään yksinomaisesti toimivallasta muulla tavoin.

* Pakkotäytäntöönpanomenettelyissä yksinomaisesti toimivaltainen on täytäntöönpanevana tuomioistuimena kärjäoikeus, jonka tuomiopiirissä täytäntöönpanon on määrä tapahtua tai se on tapahtunut (siviiliprosessilain 764 §:n 2 momentti ja 802 §). Jos kyseessä on saatavien tai muiden omistusoikeuksien pakkotäytäntöönpano, toimivalta on kärjäoikeudella, jonka tuomiopiirissä velallisella on kotipaikka (siviiliprosessilain 828 §:n 2 momentti). Kiinteän omaisuuden pakkohuutokaupan tai pakkohallinnon osalta yksinomaisesti alueellisesti toimivaltainen on täytäntöönpanevana tuomioistuimena kärjäoikeus, jonka tuomiopiirissä kiinteistö sijaitsee (Saksan pakkohuutokauppa- ja pakkohallintolain (*Gesetz über die Zwangsversteigerung und die Zwangsverwaltung*) 1 §:n 1 momentti ja 146 §, siviiliprosessilain 802 ja 869 §).

Jos vedotaan pakkotäytäntöönpanon kohteena olevan esineen luovutuksen estävään kolmannen osapuolen oikeuteen, yksinomainen toimivalta on tuomioistuimella, jonka tuomiopiirissä pakkotäytäntöönpano toteutetaan (siviiliprosessilain 771 §:n 1 momentti).

* Ensimmäisen oikeusasteen prosessituomioistuimella on toimivalta määrätä tietyn teon suorittamisesta, sietämisestä tai suorittamatta jättämisestä, jos kyseessä on teko, jota kolmas ei voi suorittaa (*unvertretbare Handlung*) (siviiliprosessilain 894, 895, 888 ja 890 §). Ensimmäisen oikeusasteen prosessituomioistuimella on toimivalta myös kanteissa, jotka koskevat tuomioissa esitettyä vaatimusta itseään (siviiliprosessilain 767 §:n 1 momentti).

2.2.2.3 Voivatko asianosaiset valita tuomioistuimen, joka normaalisti ei olisi toimivaltainen?

a) Sopimukset

Siviiliprosessilaisissa säädetään mahdollisuudesta tehdä oikeuspaikkasopimuksia. Siviiliprosessilain 38 §:n 1 momentin mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle, jolla sinänsä ei ole asiallista tai alueellista toimivaltaa, voidaan antaa toimivalta osapuolten nimenomaisella tai hiljaisella sopimuksella, kun osapuolet ovat liikkeenharjoittajia, julkisoikeudellisia oikeushenkilöitä tai julkisoikeudellisia erityisrahastoja. Ensimmäisen asteen tuomioistuimen toimivallasta voidaan sopia myös, kun vähintään yhdellä osapuolista ei ole yleistä oikeuspaikkaa Saksassa (siviiliprosessilain 38 §:n 2 momentti). Viimeksi mainitussa tapauksessa sopimus on tehtävä kirjallisesti tai - jos se tehdään suullisesti - vahvistettava kirjallisesti. Jos yhdellä osapuolista on yleinen oikeuspaikka Saksassa, voidaan Saksassa valita tuomioistuimeksi vain sellainen, jonka tuomiopiirissä kyseisellä osapuolella on yleinen oikeuspaikka tai jonka tuomiopiiriin on perustettu erityinen oikeuspaikka.

Siviiliprosessilain 38 §:n 3 momentin mukaan toimivaltaa koskeva sopimus voidaan hyväksyä vain, jos se tehdään nimenomaisesti ja kirjallisesti riita-asian syntymisen jälkeen tai kattamaan mahdollisuus, että tuleva vastaaja sopimuksen tekemisen jälkeen siirtää kotipaikkansa tai vakinaisen asuinpaikkansa ulkomaille tai jossa

tulevan vastaajan kotipaikka tai vakinainen asuinpaikka kanteen nostamisen ajankohtana ei ole tiedossa.

Toimivaltaa koskeva sopimus edellyttää aina, että se koskee tiettyä oikeussuhdetta ja siihen perustuvia riita-asioita; muutoin sopimus on pätemätön (siviiliprosessilain 40 §:n 1 momentti). Toimivaltaa koskevaa sopimusta ei hyväksytä myöskään, jos kyseessä on muu kuin varallisuus oikeudellinen vaade, joka on tuotu käräjäoikeuteen ottamatta huomioon riita-asian kohteen arvoa (siviiliprosessilain 40 §:n 2 momentin 1 kohta). Toimivaltaa koskevaa sopimusta ei voida tehdä myöskään, kun lain mukaan on voimassa yksinomainen toimivalta (siviiliprosessilain 40 §:n 2 momentin 2 kohta).

Pätevä toimivaltaa koskeva sopimus on tuomioistuimia sitova; sopimuksen sisällöstä riippuu, onko tuomioistuimen toimivalta yksinomainen.

b) Riitauttamaton kuuleminen

Ensimmäisen asteen tuomioistuimen toimivalta voidaan perustaa myös siten, että vastaaja esittää suullisia näkökantoja pääasiassa ottamatta esille kysymystä toimivallan puuttumisesta (siviiliprosessilain 39 §). Käräjäoikeudessa nostetuissa kanteissa tämä oikeusvaikutus saadaan ainoastaan, jos tuomioistuin on viitannut tähän (siviiliprosessilain 504 §).

Toimivaltaa ei kuitenkaan voida perustaa siten, että näkökantoja esitetään riitauttamatta pääasiassa, jonka osalta toimivaltaa koskevaa sopimusta ei voitaisi hyväksyä (siviiliprosessilain 40 §:n 2 momentin 2 kohta) (ks. edellä; tämä koskee muita kuin varallisuus oikeudellisia riita-asioita ja yksinomaista toimivaltaa).

3 Silloin kun erityistuomioistuimet ovat toimivaltaisia, miten saan selville, mihin tuomioistuimeen minun pitää ottaa yhteyttä?

Työtuomioistuinlain (*Arbeitsgerichtsgesetz*) 2–3 §:n mukaiseen työtuomioistuimen toimivaltaan erityistuomioistuimena liittyy erityispiirteitä paitsi asiallisen toimivallan osalta

myös alueellisen toimivallan osalta. Työtuomioistuinlain 2 §:ssä tarkoitettujen tuomioon johtavien menettelyjen osalta viitataan ensin siviiliprosessilain yleisiin sääntöihin (työtuomioistuinlain 46 §:n 2 momentin ensimmäinen virke). Näin ollen sovelletaan alueellista toimivaltaa koskevia siviiliprosessilain säännöksiä. Työtuomioistuinlain 48 §:n 1a momentissa säädetään kuitenkin työskentelypaikan tuomioistuimen erityistoimivallasta, ja kanne voidaan nostaa myös siellä. Oikeuspaikkasopimukseen sovelletaan yleisiä sääntöjä, kuten edellä kohdassa 2.2.2.3 on kuvattu. On kuitenkin huomattava, että työtuomioistuinlain 48 §:n 2 momentin mukaan työmarkkinaosapuolilla on tietyissä riita-asioissa oikeus siviiliprosessilain 38 §:ää noudattamatta antaa toimivalta tuomioistuimelle, joka ei ole alueellisesti toimivaltainen.

Työtuomioistuinlain 2a §:ssä tarkoitettujen päätökseen johtavien menettelyiden osalta työtuomioistuinlain 82 §:n 1 momentissa säädetään, että yksinomainen toimivalta on yrityksen toimipaikan tai kotipaikan tuomioistuimella.

■ Päivitetty viimeksi: 30/01/2026

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät Euroopan oikeudellisen verkoston kansalliset yhteysviranomaiset. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Komissio tai Euroopan oikeudellinen verkosto eivät ole vastuussa tiedoista, joita esitetään tai joihin viitataan tällä sivustolla. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.